

Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Museum of Anatolian Civilisations

By ÇIĞDEM ÜLKER* Photos ERDAL YAZICI / PRINT PHOTOBANK TURKEY

(Müzeler)

Anadolu'nun ilk çağlarını anımsatan bir yeşil bahçenin içindedir, Anadolu Medeniyetleri Müzesi. Mavi çamlar ve bu çamlardaki kuş evleri tarihsel dekoru tamamlar. Bahçedeki sıralardan birine oturup tepelerden Ankara'ya bakarsınız. İçinde hâlâ binbir gizi saklayan Anadolu toprağı soluk alıp verir gibidir. Çok derin soluklardır bunlar ve sizi de derinlere çeker.

Müzedeki ise toprağın altından yeryüzüne çıkarılmış yüzlerce anı, binlerce yılın ötesinden, başka hayatlardan, başka dünyalardan öyküler anlatır ziyaretçilerine. Dilsiz, ağızsız, sessiz, ama efsanelerle yüklü ve sırlarla sarılı... Müzeye günün hangi saatinde giderseniz gidin, bahçe hep yabancı gezginlerle doludur. Türkçe'nin yanında Fransızca, İngilizce, Almanca sözcükler çarpar kulağınıza. İnsanlık tarihinin en eski yerleşim yerlerinden olan Anadolu'da ve Anadolu'nun kalbi Ankara'da, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde kendi öykülerini, insanoglunun öyküsünü dinlemeye çalışır gezginler, can kulağıyla. İnsanlığın en temel gereksinimlerinden birinin "sanat" olduğu, "ben buradaydım" deme ihtiyacı olduğu, müzedeki daha ilk adım-

The Museum of Anatolian Civilisations in Ankara stands in a green garden with bird boxes in the pine trees. Sitting down on one of the benches in the garden, you look out over Ankara. The soil of Anatolia, which still holds so many secrets, seems to breathe deeply, carrying you away in its ancient rhythm.

It is from the embrace of this soil that the objects displayed in the museum have come, bringing with them so many memories from thousands of years in the past, to tell their stories of past lives and cultures. Although they have no mouth or tongue with which to speak they are suffused with legends and secrets to divulge. At whatever hour of the day you visit the museum, both halls and garden are thronged with people speaking not only Turkish, but French, English, German and diverse other languages.

1997 yılında "Avrupa'da Yılın Müzesi" ödülünü alan Anadolu Medeniyetleri Müzesi, daha ilk salonda içine çeker sizi (üstte). Gümüş ve altından yapılmış kadın heykelciği, Ana Tanrıça'nın MÖ 3000 sonlarındaki betimlemelerinden (solda). / The past comes alive in the Museum of Anatolian Civilisations which was selected as European Museum of the Year in 1997 (above). A silver and gold figurine of the mother goddess dates from the late 3000 BC (left).

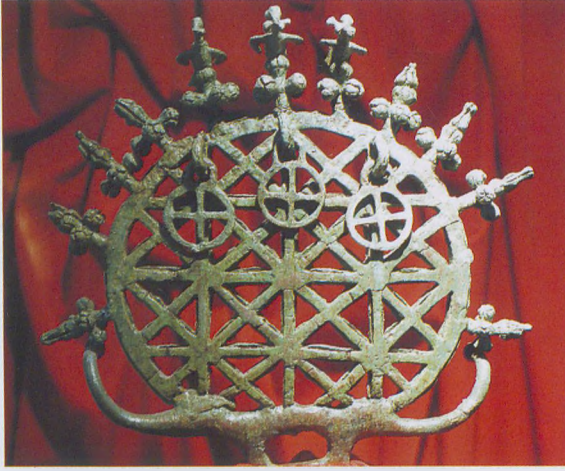
Uygurliklar beşği Anadolu, müzenin her salonunda ayrı bir öykü anlatır ziyaretçilerine (üstte). Sağda, Ankara yakınlarında bulunan Roma Dönemi heykelcikleri. Aralarında Zeus'un, Herakles'in betimlemeleri de var. / Each room in the museum tells its own story about Anatolia, cradle of civilisations (above). Among Roman period figurines found near Ankara are those of Zeus and Heracles (right).

larınızda göze çarpar: MÖ 6000'e tarihlenen kaya resimleri karşılar sizi. Çatalhöyük'te bulunan, siva üzerine kırmızı boya ile yapılmış boğa avı, geyik avı, akbaba freskleri sizi bin yıllar öncesinin bir usta ressamı ile tanıştırır. Bu ilkçağ ressamının gözünden, boğanın heybetini, geyiğin ince uzun bacaklı zarafetini, akbabanın göksel hâkimiyetini seyredersiniz. Aynı salonda, az ileride, Anadolu'nun Ana Tanrıçası (pişmiş toprak,

People from all over the world come to trace their own stories, and that of mankind at the Museum of Anatolian Civilisations. Anatolia is one of the most ancient regions of human settlement, and the heart of Anatolia beats in Ankara.

Before you have taken many steps around the museum, you are struck by the realisation that art is one of mankind's most basic needs, reflecting the need to declare, 'I am here'. You see rock paintings dating from 6000 BC found at the neolithic site of Çatalhöyük. These frescos executed in red paint over plaster and depicting vultures and hunting buffalo and deer, acquaint us with a master artist who lived thou-

Ölümlere sunulan dini hediyelerin en güzel örneklerini oluşturan törensel sembollerin (güneş kursu) çoğu bir çift boğa boynuzu içine alınmış. Üstte, MÖ 3000'lere tarihlenen törensel semboller. Müzedeki para koleksiyonu şaşırtıcı zenginlikte (altta). / Solar discs are among the most beautiful votive gifts offered to the dead. Some incorporate a pair of bull's horns. Above, symbolic solar discs dating from 3000 BC. The museum's numismatic collection is astounding in its variety (below).

Çatalhöyük, MÖ 5750) sizi bekler. Kaya tahtında, elleri iki leoparın boynunda onlara ve bütün dünyaya hükmederek oturmaktadır. Göğüsleri süt doludur, kolları güçlü. Bacakları arasında yeni doğan bir çocuk taşır. Binlerce yıldır hiç konuşmadan, kadının doğurgan, üretken, bereketli gücünü haykırır ziyaretçilerine. Müzenin Ana Tanrıça'sıyla sadece bu küçük ama müthiş heykelcikte değil, pek çok duvar resminde, başka heykellerde, farklı eserlerde de karşılaşabilirsiniz. Ana Tanrıça, Anadolu'nun neolitik, kalkolitik ve tunç çağları boyunca bereket sembolü olarak her vitrinde karşınıza çıkar. Ana Tanrıça'nın hemcinsleri ile de bazen stilize figürler (el ele tutuşmuş iki kadın, ikiz idol, altından ana kız, Alacahöyük MÖ 3000'in ikincisi yarısı), bazen çocuğunu emziren ana (tunç, Horoztepe, MÖ 3000), bazen leoparlarla el ele, otururken, ayakta, çıplak veya giyinik olarak, onlarca kez daha karşılaşabilirsiniz. Ankara yakınlarından, Hasanoğlan'dan, Horoztepe'den, Alacahöyük'ten, Karaoğlan'dan gelen bu eski zaman kadınları yol gösterir ve sizi müzenin alt katında yer alan bölüme götürürler. Burada, Anadolu'nun binlerce yıllık ev yaşamına ait yüzlerce eşya ve Anadolu kadınına ait bir mücevher odası sizi bekler. Müzenin Takılar Bölümü'ndeki sayısız süs eşyası, çapkın, zarif, uçucu, pırlıtlı çağrışımlarla sanki hâlâ

sands of years ago. Through the eyes of this prehistoric painter we see all the splendour of the bison, elegant agility of the deer on its long slender legs, and the celestial sovereignty of the vulture.

A little way beyond these a pottery figurine of the Mother Goddess found at Çatalhöyük and dating from 5750 BC awaits you. Seated on her rock throne with her hands resting proprietorially on the necks of two leopards, she majestically rules the world. Her breasts are swollen with milk and her arms are strong. Between her legs is a newly born child. For thousands of years, without speaking a word, she has symbolised the fertility and bountifulness of women. You encounter the Mother Goddess not only in this exquisite 20 cm high figure, but in many wall paintings, figurines and other objects around the museum. Her ubiquity is due to the fact that she remained a symbol of abundance and fertility in Anatolia throughout the neolithic, chalcolithic and bronze ages. Some of the figures depict the Mother Goddess with others of her sex, such as in the stylised figures of two

women holding hands, a double idol, and gold figure portraying mother and daughter; all of which were excavated at Alacahöyük and date from the second half of the 3rd millennium BC. Sometimes we see her suckling her child, as in the bronze figure dating from 3000 BC unearthed at Horoztepe, sometimes hand in hand with

sahibelerini bekleyen bir sükûnetle gülümser ziyaretçilerine. Yüzünüz vitrindeki takılara, takılar sizin üstünüze yansır. Kendi boynunuzdakinin vitrindekilere ne kadar çok benzediğini şaşırarak fark edersiniz. MÖ 3000'in ikinci yarısına tarihlenen kolye, onunla aynı yaştaki bilezikler, Alacahöyük'lü kemer hep altından yapılmıştır. Anadolu kadınının bu sarı pırlıtlı madene duyduğu binlerce yıllık sevgi hem müzenin vitrinlerinde ışıldar, hem de Akçakocalı Ümmühan'ın kollarında, Sivaslı Telli Teyze'nin boynunda, az ileride Piriñ Han'da gözlemeler yapan Emine Hanım'ın parmaklarında... Komşularınız, arkadaşlarınız, tanıdıklarınız ve tanımadıklarınız, anneler, teyzeler, yeğenler, müzedekilere çok benzeyen burmalı bileziklerini şingirdatarak, "Evet, altın," derler. Takılar bölümünün hemen yanında, özellikle yeşil rengin pek baskın olduğu cam eşyalar, sözcüğün kırılganlığına kafa tutar bir inatla şingir mungır dururlar. Şişeler, sürahiler, kadehler, vazolar,

minik amforalar, gözyaşı ve koku şişecikleri siyah kadifenin üstünde şıkır şıkır sıralanırlar. Anadolu'nun doğusu ile batısını, kuzeyi ile güneyini bağlayan ana yolların

Minicik vazolar, sürahiler, koku şişecikleri ev içi yaşamından öyküler anlatır (üstte). Doğum yapan kadını betimleyen Ana Tanrıça heykeli (altta). / Tiny vases, jugs, and perfume bottles tell their tale of domestic life thousands of years ago (above). A figurine depicting the mother goddess giving birth (below).

leopards, seated or standing, naked or clothed. These ancient women from sites near Ankara, from Hasanoğlu, Horoztepe, Alacahöyük and Karaoğlan, will point you the way to another section on the ground floor where you will find hundreds of artefacts relating to domestic life in Anatolia, and a room devoted to women's jewellery.

These pieces of jewellery, gleaming seductively and gracefully, seem to be tranquilly awaiting the return of their owners. Your face reflects on the jewellery in the display cases, and the jewellery reflects back on your face. You realise in astonishment how closely your own necklace resembles that behind the glass. A necklace dating from the second half of the 3rd millennium BC, bracelets of similar age, and a belt from Alacahöyük are all made of gold. The Anatolian woman's love for this bright yellow metal shines both in the museum cases and on the arms of Turkish women today, such as Ümmühan from Akçakoca, a lady from Sivas, and Emine Hanım who rolls out gözleme at the nearby Piriñ

Han. Neighbours, friends, acquaintances and strangers, mothers, aunts, and nieces all jangle spiral bracelets very similar to those in the museum.

Next to the gallery of jewellery is another filled with glass objects, predominantly green in colour. As if in defiance of their material's fragility, they appear to jig and dance cheerfully on their beds of black velvet: bottles, jugs, cups, vases, miniature amphoras, tear bottles and perfume bottles. In the room devoted to Ankara, the city which stood on the crossroads of Anatolia, linking east and west,

kavşağında kurulu Ankara için ayrılan özel salonun son vitrinlerinde, Türk çini sanatının seçkin örnekleriyle karşılaşacaksınız.

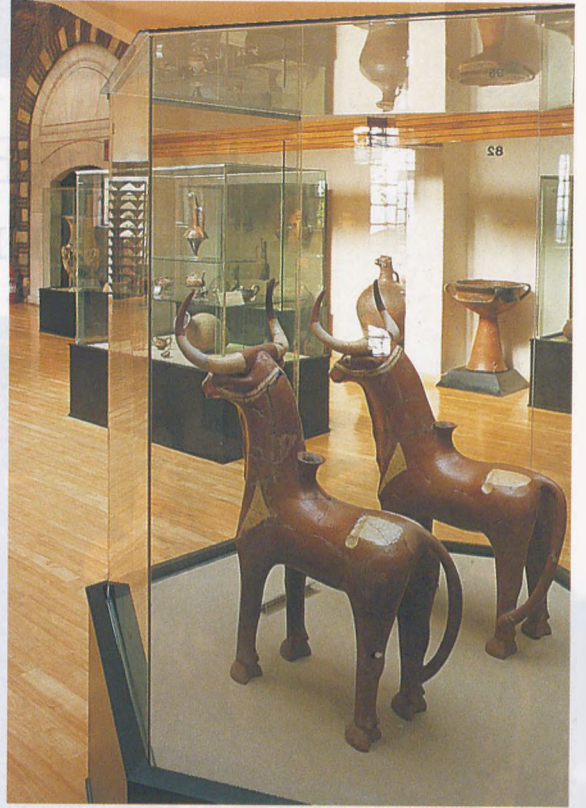
Arkaik, Klasik, Hellenistik pişmiş toprak kap ve seramikler gelir, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin çini duvar süslemelerine ve Türk mavisinin ışıldadığı tabaklara dayanır. Son dönem Kütahya ve İznik çinilerinin yanında karpuz camlı bir çift gaz lambası ve o pek tanıdık sedef kakmalı, telkâri nalınlar durur. Ankara'da yaşıyorsanız, Ulus'tan Çankaya'ya giden ana

south and north, the last display cases are filled with magnificent examples of Turkish tiles. In the wake of archaic, classical, and Hellenistic pottery came Seljuk and Ottoman Turkish tiles and plates with their characteristic turquoise blue. Next to the late period Kütahya and İznik tiles is a pair of oil lamps with large globe shades, and a pair of bath pattens intricately decorated with mother-of-pearl and silver filigree.

If you live in Ankara you probably pass the bronze sculpture in the form of a solar disc every day. It stands in Sıhhiye, in the centre of the main boulevard running from Ulus to

Çift taraflı kullanılabilen aletler (en üstte). Elinde nar ve boynuzlar tutan Tanrıça Kubaba kabartması (solda). Bazalttan yapılmış insan ve aslan başlı sfenks (üstte). / Double bladed tools (top). A relief depicting the goddess Kubaba holding a pomegranate and horns in her hand (left). A basalt sphinx in relief (above).

Mermerden yapılmış Ay Tanrısı Men heykeli (üstte solda). Müzede Fırtına Tanrısı'nın iki boğasını betimleyen heykellerle çok sık karşılaşsınız (üstte sağda). Frig Salonu'ndan genel görünüm (altta). / A marble bust of Men, the moon goddess (above left). Several statues of the two bulls of the storm god can be seen in the museum (above right). The Phrygian Room (below).

bulvarın tam orta yerinde, Sıhıyie'de, güneş kursu biçimindeki tunç heykel, her gün yolunuzu keser. Bir çift boğa boynuzunun içine alınmış tunç geyik heykelleri, kent'in vazgeçilmez bir parçasıdır. Aynı figürü, çağdaş Ankara'nın pek çok yerinde görürsünüz gün boyu, çünkü Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin bu seçkin parçası, MÖ 3000'in ikinci yarısına tarihlenen bu törensel sembol, kent'in de sembolüdür aynı zamanda. Heykelin yirmi dört santimetre boyundaki orijinali ise, Tunç Çağı salonunda gelen geçeni seyrederek aynı gururla.

Müzeden çıkarsınız. Bahçeden, aşağıdaki Ankara'ya son kez bakarsınız. Bu toprağın altında yatan, kat kat kültürlerin son mirasçısı olmanın zenginliğini kalbinizde bir kez daha duyumsayarak, ona doğru yürürsünüz.

* Çiğdem Ülker, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi.

Çankaya. The bronze stags encircled by a pair of bull's horns is an inalienable part of the cityscape. You will see the same figure again throughout the day in many parts of modern Ankara, because this magnificent work of art and ceremonial symbol dating from the second half of the 3rd millennium in the Museum of Anatolian Civilisations has been adopted as the symbol of the Turkish capital. The original figure is only 24 cm in height, but it looks on proudly at the visitors streaming

through the Bronze Age Gallery.

When you leave the museum you look at the panorama over Ankara for the last time, and head back for the city. You are filled with the moving sense of being the latest heir to the many layers of cultures which lie buried but not forgotten beneath this soil.

* Çiğdem Ülker is a lecturer at Hacettepe University Faculty of Education.